

POSTANOWIENIE

Dnia 15 grudnia 2017 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Karol Weitz (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Anna Owczarek

SSN Krzysztof Pietrzykowski

w sprawie z wniosku A. K. K. i M. R.

przy uczestnictwie M. K., Z. W. B., G. O., B. G. C., M. K., K. K., A. K., S. G. C., S. K., S. Z., C. R., M. R., M. H., P. K., Gminy Miejskiej K. oraz następców prawnych M. W., A. Z., W. Z., M. W., A. B., J. W., A. R. i K. M.

o zasiedzenie,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej

w dniu 15 grudnia 2017 r.,

zażalenia wnioskodawczynie A. K. K.

na postanowienie Sądu Okręgowego w K.

z dnia 1 lutego 2017 r., sygn. akt II Ca [...],

oddala zażalenie i pozostawia rozstrzygnięcie o kosztach postępowania zażaleniowego w orzeczeniu kończącym postępowanie w sprawie.

UZASADNIENIE

Postanowieniem z dnia 1 lutego 2017 r. Sąd Okręgowy w K. w połączonych sprawach z wniosków A. K. K. i M. R. z udziałem M. K., C. R., S. Z. i innych o

zasiedzenie uchylił postanowienie Sądu Rejonowego w K. z dnia 20 maja 2016 r., sygn. akt I Ns [...], stwierdzające nabycie w drodze zasiedzenia przez Z. L. i I. L. oraz L. R. własności nieruchomości określonych w tym postanowieniu, zniósł postępowanie w całości i sprawę przekazał Sądowi Rejonowemu w K. do ponownego rozpoznania.

Sąd Okręgowy wskazał, że uczestniczką postępowania w obu połączonych sprawach była S. Z., wskazana we właściwej księdze wieczystej jako współwłaścicielka części działki objętej wnioskami o stwierdzenie zasiedzenia. Mimo wyjaśnień wnioskodawców, że S. Z. zmarła bezpotomnie i że w 1979 r. ustanowiony został kurator spadku po niej w osobie M. C., która zmarła z kolei w 2007 r., Sąd Rejonowy postanowieniem z dnia 20 marca 2013 r. (karta 184) w sprawie z wniosku A. K. K. i postanowieniem z dnia 18 lipca 2013 r. (karta 364) w sprawie z wniosku M. R. ustanowił dla uczestniczki S. Z. kuratora jako dla osoby nieznanej z miejsca pobytu w osobie adwokata K. D.. Ustanowiony kurator złożył odpowiedzi na wnioski domagając się ich oddalenia, jak również przyznania mu wynagrodzenia.

W ocenie Sądu Okręgowego w tym stanie rzeczy postępowanie toczyło się od początku z udziałem osoby nieposiadającej zdolności sądowej, co skutkowało jego nieważnością (art. 379 pkt 2 w związku z art. 13 § 2 k.p.c.). Skutkiem stwierdzenia nieważności postępowania była konieczność uchylenia zaskarżonego postanowienia, zniesienia postępowania w zakresie dotkniętym nieważnością i przekazania sprawy Sądowi pierwszej instancji do ponownego rozpoznania. Ubocznie Sąd Okręgowy wskazał, że nieprawidłowe było ustanowienie kuratora dla osoby nieznanej z miejsca pobytu, skoro uczestniczka S. Z. nie żyła. W grę wchodziło co najwyżej wystąpienie o ustanowienia kuratora spadku lub dążenie do odszukania spadkobierców nieżyjącej uczestniczki.

Zażalenie na postanowienie z dnia 1 lutego 2017 r. wniosła wnioskodawczyni A. K. K.. Zarzuciła naruszenie art. 386 § 2 w związku z art. 13 § 2 k.p.c. i wniosła o uchylenie zaskarżonego postanowienia i przekazanie sprawy Sądowi Okręgowemu do ponownego rozpoznania. Argumentowała, że stwierdzenie, iż uczestniczka postępowania S. Z. zmarła przed wszczęciem postępowania, uzasadniało tylko uchylenie zaskarżonego postanowienia i odrzucenie wniosku w

stosunku do S. Z. na podstawie art. 386 § 3 w związku z art. 13 § 2 k.p.c. Nie było więc podstaw do uchylenia zaskarżonego postanowienia w całości i przekazywania sprawy Sądowi Rejonowemu do ponownego rozpoznania zgodnie z art. 386 § 2 w związku z art. 13 § 2 k.p.c.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Sąd w postępowaniu nieprocesowym musi z urzędu czuwać nad tym, aby w sprawie brały udział - obok wnioskodawcy - jako uczestnicy postępowania osoby zainteresowane (art. 510 § 2 zdanie pierwsze k.p.c.) lub aby krąg uczestników był ukształtowany zgodnie z wyznaczającymi go innymi przepisami prawa (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 12 maja 2017 r., III CSK 154/16, nie publ.). Przeprowadzenie postępowania z udziałem - jako uczestnika postępowania - osoby, która zmarła przed wszczęciem postępowania, jest równoznaczne w skutkach z przeprowadzeniem tego postępowania z udziałem - jako uczestnika postępowania - osoby niemającej zdolności sądowej (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 21 maja 2015 r., IV CSK 491/14, nie publ., i z dnia 14 września 2016 r., III CZ 32/16, nie publ.) i powoduje nieważność postępowania (art. 379 pkt 2 w związku z art. 13 § 2 k.p.c.).

Okoliczność, że któryś z uczestników postępowania od jego początku nie ma zdolności sądowej, nie uzasadnia odrzucenia wniosku o stwierdzenie zasiedzenia w stosunku tylko do niego i kontynuowania postępowania z udziałem wnioskodawcy i pozostałych jego uczestników. W grę wchodzi wtedy jedynie odmowa dopuszczenia do udziału takiego uczestnika w sprawie lub - gdy już w nim uczestniczył - odmowa dalszego jego udziału w sprawie (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 10 listopada 2005 r., III CK 168/05, nie publ.), połączona ze zniesieniem postępowania przeprowadzonego z jego udziałem (art. 71 w związku z art. 13 § 2 k.p.c.), a potem jego kontynuowanie z udziałem wnioskodawcy, pozostałych uczestników, a także - ewentualnie nowych uczestników wezwanych do udziału w sprawie (art. 510 § 2 zd. pierwsze k.p.c.). Odrzucenie wniosku jest uzasadnione jedynie wówczas, gdy brak zdolności sądowej od początku dotyczy wnioskodawcy (art. 199 § 1 pkt 3 w związku z art. 13 § 2 k.p.c.), a nie chodzi o sprawę, która może być wszczęta przez sąd z urzędu (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 10 listopada 2005 r., III CK 168/05,

nie publ., i z dnia Sądu Najwyższego z dnia 21 maja 2015 r., IV CSK 491/14, nie publ.).

W sytuacji, w której w drugiej instancji stwierdzono, że uczestnik postępowania od jego początku nie miał zdolności sądowej, uzasadnione jest zatem stwierdzenie, że postępowanie w pierwszej instancji było dotknięte nieważnością (art. 379 pkt 2 w związku z art. 13 § 2 k.p.c.). W braku podstawy do odrzucenia wniosku w stosunku do uczestnika, który nie miał zdolności sądowej, właściwe jest wówczas uchylenie zaskarżonego postanowienia, zniesienie postępowania w zakresie dotkniętym nieważnością i przekazanie sprawy sądowi pierwszej instancji do ponownego rozpoznania (art. 386 § 2 w związku z art. 13 § 2 k.p.c.). Zadaniem sądu pierwszej instancji jest wtedy odmowa dalszego udziału w sprawie uczestnika niemającego zdolności sądowej, jak również rozważenie, czy w grę wchodzi wezwanie do udziału w sprawie osób zainteresowanych (art. 510 § 2 zdanie pierwsze k.p.c.), w tym jego następców prawnych, gdy uczestnik ten zmarł przed wszczęciem postępowania.

Zarzut naruszenia art. 386 § 2 w związku z art. 13 § 2 k.p.c. jest w związku z tym bezzasadny.

Z tych względów, na podstawie art. 398¹⁴ w związku z art. 394¹ § 3 i art. 13 § 2 oraz art. 108 § 2 w związku z art. 398²¹, art. 394¹ § 3 i art. 13 § 2 k.p.c., Sąd Najwyższy orzekł, jak w sentencji.

jw

l.n